

TÜRK YURDU

TÜRK OCAĞI BARI MEHMET EYEBENİN YILIN ÖZEL ORG

Nuri Gürgür

Elimiz Meçbur mu?

Ali Birinci

Türk Ocağı'ndan Simalar: Erbil'i Haşim Nahid'in İlkâyesi

A. Mehmet Kocaoğlu

Demokrasinin Evrensel İlkeleri ve Türkiye Gerçeği

Celal Er

Üniversitelerde Rektör Atamaları

Ahmet Gezgin

Güneydoğu, Terör, Hizbullah ve Özel Kuvvet Birliği Üzerine Bir Deneme

İsmail Görkem

1927 Yılında Türk Yurdu'nda Neşredilen "Özbek" Halk Edebiyatı Nasıl Toplanmalı?" İsimli Vazı Münasebetiyle

Acar Okan

Milenyum Masalları

Levent Bayraktar

'Bilgi Felsefi Tutum' Üzerine Prof. Dr. Necati Öner ile Sohbet

Necati Demir

Türkiye'de Yayımlanan İngilizce ve Almanca Gazetelerde Yer İsimlerinin Yazılışı Üzerine

Kâzım Yıldırım

Sıtkı Turan: Çanakkale Milletvekili Yiğit ve İdeal Bir İnsandı

Yunus Zeyrek

Kızıoğlu'na Saygı

Necmeddin Sefercioğlu

Emin Bilgiç Hatıra Kitabı

M. Kamil Kutluay

Ağabeyim Yaşar Kutluay

Ömer Özcan

Safiye İMRE (MENER)

Eriman Topbaş

İlâhînin Çift İstikameti

Adyil Erol

Kırım'ın Öldüren Feryadı İnternette

Ahmet Özcan

Sahafın Dünyası

TÜRK YURDU

Türk Ocakları Merkez Heyeti'nin Aylık Yayın Organıdır.

Sahibi

Türk Ocakları Merkez Heyeti Adına
Nuri GÜRGÜR

Genel Yayın Müdürü
M. Çağatay ÖZDEMİR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Prof. Dr. Necmeddin SEFERCİOĞLU

Yayın Kurulu

Yücel HACALOĞLU, Doç. Dr. M. Çağatay ÖZDEMİR,
Prof. Dr. Nevin Güngör ERGAN, Doç. Dr. İbrahim ŞAHİN,
Ömer ÖZCAN, Dr. Serdar SAĞLAM,
Dr. Yunus KOÇ, Dr. Mehmet SARITAŞ,
İbrahim ŞİRİN, Bahri ATA

Türk Yurdu hakemli dergidir. Bilimsel makaleler en az iki alan uzmanının onayı alındıktan sonra nesredilmektedir.

Büro: Yaşar GİRGİN

İdare Yeri

Sezenler Sokağı 4/12 Sıhhiye-ANKARA
Tel-Belgegeçer: (0.312) 229 69 74
Yıllık Ferdi Abone : 10.000.000 TL.

Yıllık Kurum Abonesi : 25.000.000 TL.

Yazışma Adresi

PK. 429 Kızılay-ANKARA
http://members.xoom.com/TURKYURDU
e-mail: turky@superonline.com

Türk Ocakları e-mail: tocakgenmrk@superonline.com

Yurtdışı Abone

Avrupa Ülkeleri için: 100 DM
Diğer Ülkeler için: 60 Dolar

Abone Ücreti:

"Türk Yurdu 257311 numaralı posta çeldi" hesabına,
yurtdışı havaeleler için de T.C. Ziraat Bankası
Necatibey ANKARA şubesi 133527 numaralı banka hesabına
yatınlarak, PK. 429 Kızılay-ANKARA adresine bilgi verilir.

Yayınlanan yazıların muhtevasına ait sorumluluk yazarlarına aittir. Yayınlanacak yazılar üzerinde yazardan müsaade alınarak gerekli düzeltmeler yapılabilir. Gönderilen yazılar yayınlansın yayınlansın diye iade edilmez.

Kapak - Dizgi - Sayfa Düzeni :
Tuğra Ajans • (0312) 232 30 88

7. Devre, cilt 20 (52)
Sayı: 156 (517)

Baskı
EVREN YAYINCILIK A.Ş.
Tel: 484 05 05-Ankara

İÇİNDEKİLER

Elimiz Mecbur mu? / Nuri Gürgür	2-4
Türk Ocağı'ndan Simalar: Erbil'li Haşim Nahid'in Hikâyesi / Ali Birinci	5-9
Demokrasinin Evrensel İlkeleri ve Türkiye Gerçeği / A. Mehmet Kocaoğlu	10-17
Üniversitelerde Rektör Atamaları / Celal Er	18-19
Güneydoğu, Terör, Hizbullah ve Özel Korucu Birliği Üzerine Bir Deneme / Ahmet Gezgın	20-26
1927 Yılında Türk Yurdu'nda Neşredilen "[Özbek] Halk Edeyatı Nasıl Toplanmalı İsimli Yazı Münasebetiyle / İsmail Gökem	27-34
Milyenyum Masalları / Acar Okan	35
"Bilgi Felsefi Tutum" Üzerine Prof. Dr. Necati Öner ile Sohbet / Levent Bayraktar	36-37
Türkiye'de Yayınlanan İngilizce ve Almanca Gazetelerde Yer İsimlerinin Yazılışı Üzerine / Necati Demir	38-39
Sıtkı Turan: Çanakkale Milletvekili Yiğit ve ideal Bir İnsandı / Kazım Yıldırım	40-45
Kırzioğlu'na Saygı / Yunus Zeyrek	46-48
Emin Bilgiç Hatıra Kitabı / Necmeddin Sefercioğlu	49-50
Ağabeyim Yaşar Kutluay / M. Kamil Kutluay	51-52
Safiye İMRE (MENER) / Ömer Özcan	53-54
İfdaenin Çift İstikameti / Eriman Topbaş	55-58
Kırım'ın Öldüren Feryadı İnternet'te / Aydil Erol	59
Sahafın Dünyası / Ahmet Özcan	60-61
Haberler	62-64

Türk Ocakları Merkez Heyeti

Genel Başkan : Nuri GÜRGÜR
Genel Başkan Yrd. : Prof. Dr. Rasih DEMİRCİ
Genel Sekreter : Yücel HACALOĞLU
Genel Muhasip : Galip TAMUR
Genel Sekreter Yrd. : İlhan GÜLSÜN
Genel Sekreter Yrd. : Kerim ÜNAL
Üye : Em. Gen. Necati GÜLTEKİN
Üye : Acar OKAN
Üye : Prof. Dr. Celal ER
Üye : Doç. Dr. M. Çağatay ÖZDEMİR
Üye : Alaaddin KORKMAZ

Denetleme Kurulu

İsmet BİNARK
Hüsnü POYRAZ
Meriç COŞKUN

Dergimize Gönderilecek Makalelerin Windows 95 / Word 6.0 - 7.0 Versiyonlarına Göre Yazılması ve Disket Olarak Gönderilmesi Rica Olunur

Kırzioğlu'na Saygı

Yunus ZEYREK

Rusya'da Bolşevik İhtilali olmuştu. Rus orduları, işgal altında bulundurdıkları Doğu Anadolu topraklarından çekiliyorlardı. Bu boşluktan istifadeyle, bozulmuş Rus birliklerinden cephaneye temin eden Ermeni çeteleri, çok feci katliamlar yapıyorlardı. Çekilen Rus ordusu içindeki Müslüman Tatar subaylarından birinin, şehirlerde ve yol kenarlarında Ermenilerin katliam yapacağı yolundaki ihbarlarını duyan halk, dağ köylerine doğru çekilmeye başlamıştı. Kırzioğlu ailesi de Kars'tan ayrılıp, Susuz'un Mamaş köyüne gitmişti. Cumhuriyet devrinin belli başlı Türkoloji bilimlerinden birisi olan Prof. Dr. M. Fahrettin KIRZIOĞLU, Kars şehrinin eski yerli ve okumuş ailelerinden Kırzioğlu M. Derviş Efendi ile, Müderris Yemenhalifeoğlu Muhyiddin kızı Hesnâ Hocanın ilk çocukları olarak, 10 Mart 1917 tarihinde bu köyde dünyaya geldi.

İlk ve orta okulu Kars'ta, liseyi Erzurum'da okumuş, sonra İstanbul Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünden mezun olmuştur.

Liseden sonra Kars Lisesinde yardımcı Türkçe öğretmenliği, Arpaçay ve Posofta tahsil müfettişliği görevlerinde bulunmuştur. Üniversite tahsilinden sonra Kars, Diyarbakır ve Adapazarı'nda tarih hocalığı yapmış; Millî Eğitim Bakanlığında çalışmış ve Ankara DTCF'de verdiği doktoradan sonra 1967 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesine intisap etmiştir.

Kırzioğlu, daha lise yıllarında iken Türkolojiye ilgi duymuş ve bu ilgi, zamanla ilmi bir hüviyet kazanmıştır. O, kolay yolu seçmemiş, herkesin bildiği ve akademik paye almak için

basamak yaptığı harcâlem konulara iltifat etmemiş; tarihin bakir konuları üzerinde çalışmayı tercih etmiştir. Kırzioğlu, çalışma sahası olarak seçtiği konuların hakkını vermiş, her biri kendi alanında, orijinal müracaat kaynağı olacak özellikte, değerli eserler ortaya koymuştur.

1934 yılında ilk yazısını yayınladığı Kars Halkevi dergisi *Doğuş*, Kırzioğlu'nun ciddî tarih ve edebiyat araştırmalarının yurt sathında duyulmasına vasıta olmuştur. Bu dergi, 1939 Haziranından itibaren üç yıl kendi yönetiminde yoluna devam etmiştir. Bu dergide biz, Kars'ın tarihini, folklorunu ve ünlü şahsiyetlerini, onun kaleminden öğreniyoruz.

Üniversite tahsili yaptığı yıllarda, İstanbul'daki belli başlı aydınlarla iyi diyaloglar kurmuş, hatta bu diyaloglar zamanla şahsî dostluklara dönüşmüştür. Başta, ömür boyu hayranlıkla andığı hocası Zeki Velidî Togan, sonra Orhan Şaik, Arif Nihat, Atsız, Pertev Nailî, Cemal Oğuz, Caferoğlu, İsmail Hâmi, Fındıkoğlu, Osman Turan, Faruk Sümer, Öztelli, Dizdaroğlu... Bu isimlerden başka, halktan/eşraftan, ehli dil kişilerden, halk şâirleri/âşıklardan kendisine gönderilen mektuplar...

* * *

Osmanlıların Kafkas Ellerini Fethi, Yukarı Kür ve Çoruh Boylarında Kıpçaklar, Anı Şehri Tarihi, Dede Korkud Oğuznameleri, Kâzım Karabekir gibi çalışmaların her biri, kendi alanında eşsizdir.

Türk'ün tarihî vatani ve Anadolu'ya geçiş köprüsü olan Kafkasya konusunda, Kırzioğlu'ndan önce *-ve hatta sonra-* ciddi araştırmalar göremiyoruz. O, bu coğrafyanın sadece tarihini değil, dil, din, edebiyat, folklor, etnoloji, etnografya gibi sosyal bilimlerin her şubesini ilgilendiren araştırmalar yapmıştır. Bu araştırmalarını, ilmin süzgecinden geçirerek; üniversite kürsüsünden öğrencilerine, millî veya milletler arası sempozyumlar ve ilmi yayınlarla ilim âlemine takdim etmiştir.

1998 yılı milletlerarası Dede Korkud Kollokyumunda Bakü Devlet Üniversitesi Hoca'ya "Dede Korkud Adına Hamid Arashi Plaketi"ni verdi. Ne yazık ki, onun tezleri, yurt dışındaki Türkoloji çevrelerinde yankılanmış ama yurt içinde hâlâ yeterince anlaşılammıştır.

Hoca'nın ilk önemli eseri olan **Kars Tarihi** (*İstanbul 1953, 640 s.*), Kars ve çevresinin, ilk çağlardan XVI. yüzyıla kadar olan zamanları ihtiva etmektedir. Bu kitapta sözü edilen *Sakalar, Arşaklılar, Dede Korkut Oğuznamelerinin Coğrafyası ve Beğlerinin Tarihteki Kimlikleri* ile *Bagrathlılar*, tarihçilerimiz arasında hâlâ yeteri kadar anlaşılammış ve değerlendirilememiştir. Bununla beraber, E. Rossi, Z. V. Togan, M. Emin Resulzade, Z. F. Fındıkoğlu, İ. H. Danişmend, M. Ergin, O. Ş. Gökyay, N. Atsız ve daha birçok âlim, onun tarih tezlerini takdir etmişlerdir.

1945 yılında Türkiye'nin Kars'tan Giresun'a kadar olan topraklarını isteme küstahlığını gösteren, Stalin'in uşağı iki Gürcü profesörünün yazısına cevap veren Fuat Köprülü ve İbrahim Kafesoğlu gibi bilginlerle birlikte, Kırzioğlu da en anlamlı ilmi çıkışı yapmıştır. Kırzioğlu'nun üzerinde ciddiyetle durduğu, İspir ve Ardanuç'tan çıkan *Bagrathlılar* sülâlesinin, 1000 yıl Tiflis tahtında hükümlan olmakla, dünya rekoruna eriştiğini, Rus ve Gürcü tarihçilerinden başka, *D. M. Lang* ve *Brosset* gibi Avrupalı bilginlerle Azerbaycanlı tarihçiler de yazmaktadır. Nedense tarihçilerimiz, bu konuya hâlâ gereken önemi vermemekte yahut anlayamamaktadırlar. Bu boşluktan istifade eden ve bir zamanlar Sovyet topraklarından homurdanan sinsi çevreler, günümüzde kendi ülkemizde, o eski teraneleri çalmaktadırlar. Onlara kim cevap verecek?

Hoca, Kars Lisesinde tarih öğretmeni iken, 1951 yılında *-DP döneminde-* Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesine tayin edildi. Orada Diyarbakır Turizm ve Tanıtma Derneğini kurdu. Hoca, bölge aydınları ve halkıyla kaynaştı. Onun çalışkan, sempatik ve samimi kişiliği, dost çevresinin genişlemesine yol açtı. Kürtlerle ilgili ciddi araştırma ve incelemelerini burada yaptı. Yazılı, sözlü ve canlı kaynakların bulunduğu bu çevre, Hoca'ya, konuyla ilgili geniş imkânlar sundu. O da bu imkânlardan hakkıyla istifade etti. Diyarbakır'ın eşrafı, mahallî gazeteleri ve aydınları, onu başına bastı. O zamanlar, Diyarbakır'da çıkan *Yeni Şark, Şark Postası, Yeni Diyarbakır Sesi* gazetelerinin koleksiyonlarını karıştıranlar, Hoca'nın makalelerini, tefrikalarını, ya da konferans haberlerini görebilirler. Ayrıca **İç Oğuz** ve **Kara Amid** dergilerini de bu şehirde çıkardı.

Yalnız Diyarbakır değil, Urfa, Siirt ve Bitlisli eşrafla da tanıştı, iltifat gördü. Onlar da atadan dededen kalma hatıraları anlattılar, belgeler verdiler.

Onun Diyarbakır'dan ayrılmasından yıllar sonra, şehrin ileri gelen aydınlarından birinin yazdığı mektupta şu satırları görüyoruz:

"Çok Aziz Kardeşim,

Mektuplarına hasret kaldım. Seni görmenin özlemi içindeyim. Davetimize icabet etmenizi çok arzuladık ve sizi bekledik. Gelemediniz. Sizi her zaman bekliyoruz. Hizmetleriniz, bütün aydın Diyarbakırlıları size minnettar kılmıştır."

Günümüzün Diyarbakırlı aydınları, yabancı misyon şefleriyle görüşüyor... İnsan "Nereden nereye?..." diye düşünmeden edemiyor.

Zamanımızda sosyal bilimlerle ilgili araştırmalar, çok farklı boyutlar kazanmıştır. 1990'lı yıllarda zevale uğrayan Demirperde, nihayet yıkılmış ve "Milletler Hapishanesi"nin kapıları açılmıştır. Buna paralel olarak tarih, etnoloji ve etnografya araştırmaları ve hatta sorgulamaları yeni bir döneme girmiştir, denebilir. Birçok ülkede *-özellikle bölgemizde-* cereyan eden tartışmaların, savaşa kadar gittiğini görüyoruz.

Bir zamanlar yumrukla, "Ne diyorsak o" zihniyetiyle idare edilen küçük gruplar, bugün ya

silâha sarılıyor, ya da *-gafil devlet ve iş adamı destekli-* Çveneburi gibi yayın organları vasıtasıyla, etnik nüfus sayımları, alfabe, dil ve kültür alanlarında yeni oluşumların peşinde koşuyor. Bu çabaları masum birer *kültürel faaliyet* olarak kabul etmek zor olsa gerek.

Her folklorik/etnik grubun bir devlet sahibi olması imkânsız olduğuna göre, bu grupların, buldukları ülkelerde medenî bir âhenkle yaşamaları mutlaka çok daha kolay olmalıdır. Herhâlde dünyada yüzde yüz aynı ırktan gelen topluluklara istinat eden ülke, ya yoktur, ya da çok azdır. Büyük milletler, etnik motifleri, hakim unsurun gelişmiş atmosferi içinde zamanla ya eritiyor, ya da bu atmosferle çatışması mümkün olmayan uyumlu bir hâle getiriyor. Günümüzde buna entegrasyon diyorlar. Amerika, Almanya ve Rusya başta olmak üzere birçok ülkede, etnik problemlerin büyük bir kısmı bu şekilde halledilmiştir.

Bir âlimden bahsederken niçin bu konulara giriyoruz? Kırzioğlu'nun eserlerine bakınca, bunlar da aklımıza geldi.

Kırzioğlu, önce doğduğu memleket olan Kars ve çevresinden başlamak üzere, genişleyen bir coğrafyanın tarihî geçmişine ışık tutmuş; bu arada bölgenin etnik yapısını göz ardı etmemiştir. Erzurumlular kimdir, Karapapak/Terekeme nedir? Gürcü, Malakan, Ermeni, Laz, Kürt, Hemşin, Tahtacı, Oğuz, Manav, Kıpçak... Bunlar kimlerdir? Nereden gelmiş, nereye gidiyorlar? Kırzioğlu, bu toplulukların, tarih, din, dil ve folklorunu araştırmış ve yazmıştır. Söz konusu topluluklarla onun kadar ilgilenen olmamıştır. Ama bir Ermeni, "*Hemşinliler, Müslümanlaştırılmış Ermenidir!*" diye eser yazıyor. Gürcüler kalkıyor, memleketin en asil Türk ahalisini, "*Gürcüdür!*" diye damgalıyor. Öbürü *Pontus-Rum* vs... Bu etnik iddiaların arkasından da toprak talepleri geliyor.

Peki Türk aydını kandidate?

Millî Kurtuluş Savaşı'mızın çok önemli bir safhasını teşkil eden **Erzurum Kongresi**, Hoca'nın uzman tarihçi kişiliği ve titiz çalışmaları ile su yüzüne çıkarıldı. Kongrenin bütün belge ve bilgilerini ihtiva eden dev bir eser hazırladı. Bir Orta Çağ tarihi profesörü, Yeni Çağ'ın da önemli

bir devrini aydınlatıyordu. Bu eseri, kendi mütevâzı imkânlarıyla bastırıldı. Fakat tarihî gerçeklerden korkan, kompleksli çevrelerce hoş karşılanmadı. Eser, matbaa ambalajı içinde, depoda beklemeye terk edildi.

İki yıldan beri Prof. Kırzioğlu'nun bibliyografyası üzerinde çalışmaktayız. Esasen bir monografi üzerinde düşünürken, Erzurum'dan gelen faksla durakladık. Zira Atatürk Üniversitesi, Kırzioğlu adına bir "**Armağan Kitap**" hazırlığına başlamış olmakla bizden de katkı istenmekteydi. O hâlde şimdilik bibliyografya işini ciddiyetle bitirmek vacip oluyordu. Diğer çalışma, ondan sonraya kalmakla birlikte, hazırlıklarımız devam etmektedir. Burada şunu ifade etmeliyiz ki, Hoca'nın yazdıklarının tespiti hiç de kolay değildir. 1934 yılından 2000 yılına kadar, onca kitap, gazete, dergi, sempozyum bildirileri vs. Eksiksiz bir bibliyografyayı hazırlayamayacağımızı şimdiden kabul etmeliyiz. Zira, İstanbul, Ankara gazete ve dergilerinden Kars, Kağızman ve Gümüşhane gazetelerine, Erzurum'dan Diyarbakır ve Ağrı'ya... Tam 66 yıllık bir yazı hayatı...

Prof. Kırzioğlu'nu bir dergi yazısı çerçevesinde anlatmak kolay değildir. Her zaman alkışlanmadı. Birçok def'alar saygısızlık da gördü. Yeteri kadar kadri bilinmedi. Arkasından konuşuldu. Ama ilmî tezleri üzerinde ileri geri konuşanlar, iki satır yazı yazamadılar. Ancak şunu söylemeliyiz ki, bu memleketin onun gibi yiğit âlimlere çok ihtiyacı vardır. O, akademik payelerin en kıymetlisini binlerce defa hak ederek almış, 84 yaşını idrak etmekte olan bir bilim adamıdır. Bir millet, bir devlet, kendi hayatı konularını, ilmî platformlara taşıyan âlimlerine karşı ne yapıyorsa, biz de Prof. Kırzioğlu'na karşı onu yapmalıyız.

Memleket için zararlı faaliyetlerde bulduğundan dolayı kürsüsü kaldırılan ve üniversite hesabına yaptığı derlemelerle *-bu derlemelerin çok büyük bir kısmını Kırzioğlu vermiştir-* yurt dışına kaçanlar için gösterilen saygının yüz katını, ömrünün her dakikasını bu millet ve bu memleket için harcamış olan **PROF. KIRZIOĞLU'na** göstermeliyiz.